

Філософські, методологічні та психологічні проблеми права : зб. матеріалів V Міжнар. наук.-теорет. конф. (м. Київ, 17 листоп. 2012 року) : у рамках відзначення Всеукр. тижня права / Нац. акад. внутр. справ, Всеукр. асоц. філос. права і соц. філос., Асоц. психологів України. – Київ, 2012. – С. 10-11.

ПРАВОВІ НОРМИ ЯК КОНКРЕТИЗАЦІЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ НОРМАТИВНОСТІ

Сокурєнко В.В.,

прорєктор Національної академії внутрішніх справ по службі,

кандидат юридичних наук, доцент

Соціальні регулятори - це оформлений у вигляді осмислених, встановлених правил і норм поведінки досвід багатьох поколінь людей, які претендують на загальність. Правові і моральні норми вплітаються в духовнопрактичне життя людей, у сферу спілкування - у взаємодії з іншими індивіди продукують, видозмінюють, узагальнюють правила регуляції суспільного життя, задаючи наперед їм загальнолюдського характеру і загальнолюдської значимості. Але щоб сприймати, відтворювати, осмислювати, використовувати і виконувати норми і правила, індивід на якомусь шаблі розвитку повинен прилучитися до духовних надбань попередніх поколінь і сучасних йому людей. Норми, правила поведінки є об'єктивованими здобутками культури.

Норми виконують функцію безпосередньої орієнтації людини в сутнісному просторі життєвого світу. Об'єктивований світ людської діяльності є, перш за все, світ втілених і актуалізованих смислів. Будь-яке зовнішнє щодо людини утворення сприймається, пізнається, досягається людиною лише в системі тих смислових означень, яких воно набуло в царині культури. Орієнтація полягає в тому, що ситуативно відкриті можливості є вже наперед інтерсуб'єктивно специфікованими. Норма виступає обмеженням можливості, вона регламентує і легітує актуалізацію певної можливості. Норма виражає універсальний характер максими дії, якщо під максимою розуміти такі правила поведінки, які максимально наближені до ситуації, і які реалізуються в звичайній практиці індивіда. Норма не може диктувати однозначного характеру ситуативної поведінки людини, а лише визначає межі припустимого. Норма привноситься у життєвий світ кожного безіменним авторитетом традиції. Норми - регламентовані принципи

освоєння спонтанних зв'язків соціуму через призму припустимого і належного. Трансльовані традицією норми володіють ситуативним характером, хоча ситуативність ця розуміється як інваріантна, вона регламентує повсякденність і реалізується у вигляді звичаїв. Норма виступає конститутивним чинником сфери мого буття-з-іншим. Норма виступає генералізованим виразом очікування та регулює повсякденну і інтерацію індивідів, на основі успадкованих традиційних канонів спів-буття; норма опосередковує взаємини між особистістю та соціальними структурами суспільства. Норма завжди є такою конструкцією, певним «повинно бути», тим, що людина в процесі діяльності втілює в життя. «Належне» означає буття певної обставини, яка має для нас значення мети. «Належне» виражене в нормі - це і результат, і еталон оцінки поведінки. Мова права і логічна форма викладу правової норми мають вигляд більш концентрованого виразу належного, але разом з цим, правова норма, як соціальна норма, - це не тільки веління, а й інформація про суще. Структуру належного можна представити у вигляді системи прав і обов'язків, без яких неможлива дія ціннісних регуляторів (до яких відноситься право). Належне - це не тільки вимога певної поведінки, це і домагання суб'єктів соціальної взаємодії на певний порядок відношень. Норми права - цінності, які не існують абстрактно, а органічно вплетені в життєву практику індивідів. Нормативність права є найголовнішою його ознакою. Норма права - це соціально-культурний феномен, різновид соціальних норм, головним призначенням яких є регуляція поведінки людей у суспільстві. Як і всі соціальні норми, норми права безособові і деперсоналізовані. Унікальне, індивідуальне відсутнє в правових нормах. Екзистенціальне «вживання» у сферу дії реально існуючих правових вимог можливе на рівні повсякденної правосвідомості. Норми права задають однаковий для всіх масштаб поведінки. Норми права - це пошук культурного, олюдненого вияву тваринного начала в людині, вони націлені на особистісну орієнтацію на іншого, на буттєвість людськості.